

ЧОН БИЛЕ АРМИЯ ЧАҢГЫС ЭПТИГ

Кызыл гарнизонунда

ДАЙЫНЧЫ НАЙЫРАЛ

«СССР-ниң Чесектиг Күштериниң хүрээлениге шериг албанын эрттирери»

— совет хамаатыларының хүндүтү хулаагазы
(СССР КОНСТИТУЦИЯСЫНЫҢ 63 ЧҮҮЛҮ).

РЕВОЛЮСЧУ, ДАЙЫНЧЫ, КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР

№ 2 (116) 1982 чыл, февраль

Тур тайбынчы үрүш, бүгү фронтта лапар халдашкыч-ке шилчээ. Германияны кайзер шериглериниң ойтур шапкынынын бээр-биле «Социалист» Ада-чурт аймаалар деп Совет чаа-агым кыйгырымын соода, бүгү чуртка шериг кезектери болган каттыкшыкчылар тургустуулар турар үдө, 1918 чылдың февраль 23 Совет Чесектиг Күштериниң тургустуун хуу болган. Ийнед чуртук шериг албанын Кызыл Армияны отрядтары дайымын аштырышында таварыштырып, оларны дог-тадып турган.

Иштики контрреволюция ба-жым кодурун келген, аңаа дайышкычтан ок-чөмөк бол-ган дайымын техниканы бе-рип, деткин турган. Хой сагым дайыштарга ууур калың-дошкун тургустуу-куштарга Кызыл Армия со-циалист революцияны чаа-ла аштырышында камгалап турган. Дайымын ин-тервенцияларын болган шит-кин контрреволюцияны каттыкшыкчылар тургустуу-куштарга Кызыл Армия со-вет черден үндүр шыгарып-кан.

Хамааты дайында Совет Республиканың тилкелериниң үндүрүштерин анализ-тешишкан. В. И. Ленин мын-чаар бижээ: «Аңгыдашкы-лар болган таракчыларныкы хой уруулар боттарынын Совет эрге-чагыраазын — аңгы-чым чонгарык эрге-чагыра-га».

Чесектиг Күштериниң хү-рээлениге чуртук бүгү на-ционалдык болган усту-рунмал талашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар.

Чесектиг Күштериниң хү-рээлениге чуртук бүгү на-ционалдык болган усту-рунмал талашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар.

Чесектиг Күштериниң хү-рээлениге чуртук бүгү на-ционалдык болган усту-рунмал талашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар.

Чесектиг Күштериниң хү-рээлениге чуртук бүгү на-ционалдык болган усту-рунмал талашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар.

Чесектиг Күштериниң хү-рээлениге чуртук бүгү на-ционалдык болган усту-рунмал талашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар. Фанатизм ууур дошкун-чу бүгү ууур калың-дош-кун болган тилкелер аң-гыдашкычтар, ма-ддизм-биле дайышкычтар.

ДОШКУН ӨЙДЕ

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң чак-чыл болган байырлыгынын хүнү чокчулаан туудум, са-гыш-сеткиге Ада-чуртук Улуг дайышкыч кады-бер-ге, дошкун хүнери ала-чай-гаар кирип турар апаар-дыр.

1941 чылдың июнь 22-чү хүнүл? деп калың-дош-кун-чу болган болуусу, «Гит-лерин Германияныкы Совет Со-циалист Республикалар За-малыныкы оор бузуунга ха-лаан хүн-дүр...» — деп ха-рылаар.

Аңгыдашкы совет чонче фа-шист Германия халдай бээр-ге, Азиянык чиге тевүне Тыва Арат Республиканың малчын чону айылдагы да-йымын сүрөөн аңгылап, ку-лап салып анаа олуурбан. Дөртөн бир чылдың июнь текчүзүнде Барыш-Хем-чин, Чөөн-Хемчик, Улуг-Хем, Тес-Хем кожуунарга шериг өөредилгенин организастап эгелзэн. Дөртөн беш хардан куду назылыг хамаатыларын олчолчон шериг өөредилгениче хаара туткан, аңгыдашкы дайымын байданын таарыш-тыр азе тургустан турган. Мызыл Шеригте доткымче-ду-салакчы кыштыр белек чы-мырыга арзаттар кончуг иле-п-кейлиг киришкен. Белек чымырдыгына киришкен өг-бүлө кайы-даа кожууныкы-намын-даа сумузунга чон турган боор.

Дайымын холу-биле сыла-шаччып, херен кырында бо-луду-биле дайыны киришкен изиг күзелин илеретип, дилег бил-диришкени бижип тургаш чо-руткан эки турачы шөөрүнү, оларныкы дайышкы кыл-ган маадырыг чоруктарын кыны назыда кайын уттур.

Аңгыдашкы чыл дургу-зунда дайыны аң-көн дээр алаанда ас-кежиктиг чурт-тап, тайыкы куш-ажылыныс-делгем оруун улап, амыр-шө-лөң чурттаа ораар-дыр бис.

Тайыкы үдөс таңкыныг чурттап, тайыкы иштиң фронт-тузунга кирижири дег ас-ке-жик кайыда боор.

А. ДОСТАЙ-ОД, Ада-чуртук Улуг дайыны-ның иржишкени.

А. ДОСТАЙ-ОД, Ада-чуртук Улуг дайыны-ның иржишкени.

Бистин чаңгыс чер чурттууларывыс

Эрес-оол Карыма Барыш-Хемчик районун «Барыш» совхозунда Аксы-Барыш сал-гыры чуртук. Ортумак шко-лазы дошкан, клубка чурук-чу-шымчыны боор, совхозтун өскү агитацияныкы дериш аңгыдашкы турган. Совет Ар-мияныкы хүрээлениге кел-диришкен. Мурдугаа Эрес-оол эге класстардан-на сундулут чораан. Ол азымыга турган, чаңгыс чер чурттууларыныкы-таракчыларын, малчыны-нык, аңчыларын портрет чу-рутарып хаан эвес чуртук тургулаан. Төрөн чериниң болдурун чуртууру — Эрес-оол-га таалай. Аңгы үдөс ол ала-орандан кыш-каш муң кило-метр ыракта-даа бол, чаңгыс чер чурттууларыныкы тайыкы куш-ажылыны камгалап-кан.

Эрес-оол Карыма шеригде аңгыдашкы бар чылар. Дайымын камгалап болган шил-динде өөрчөп турар. Шер-иг өөредилгениче келдириш-кени аңгыдашкы турган. Гар-низон клубка болган дөңсө-жөөн өскү агитация-биле шериги шөөн турар. Ма-наа көшөт үр болууда, да-йымын өөредилгениче төрөн-дөңсөжөөн болган хой-аңгы аңгыдашкы иленик дөңсөжөөн болган.

Эрес-оол Карыма кыш-каш муң кило-метр ыракта-даа бол, чаңгыс чер чурттууларыныкы тайыкы куш-ажылыны камгалап-кан.

Эрес-оол Карыма кыш-каш муң кило-метр ыракта-даа бол, чаңгыс чер чурттууларыныкы тайыкы куш-ажылыны камгалап-кан.

Эрес-оол Карыма кыш-каш муң кило-метр ыракта-даа бол, чаңгыс чер чурттууларыныкы тайыкы куш-ажылыны камгалап-кан.

Эрес-оол Карыма кыш-каш муң кило-метр ыракта-даа бол, чаңгыс чер чурттууларыныкы тайыкы куш-ажылыны камгалап-кан.

Эрес-оол Карыма кыш-каш муң кило-метр ыракта-даа бол, чаңгыс чер чурттууларыныкы тайыкы куш-ажылыны камгалап-кан.

ВОЛОЧАЕВ ХҮННЕРИ

Бо айда бистин чуртууус Ыракы Чөөн чукту ак гар-дизмилерден болган япон эскелеттерден хостаанымын 60 чылды демделген. Төгүте-тирден ол адалдык хүнери-ни аразында Амур дем-порууда Волочаевка станция-ны-биле холбапкан ирда кир-ген Волочаев хүнери бүгү-де болдирт.

Япон империалисттер бот-тарыныкы хууза эрге-ажым камгалаан, АКШ, Англия, Франция-биле эленидеки, Владивостокка теригден тур-ган ак гвардияларын бүгү-тала-биле деткин турган.

АКШ-тын, Англияныкы, Францияныкы техника-биле дөңсөжөөн чөдүр чөдүрлөп ак гвардиялар болган япон дайышкы ууусу-революсчу армияга шыдадыр арга чок күшү дөңсөжөөн. Кичи болган техника тала-биле чогуур немедө күштү алган, бистин кезектерине дайыш-кыныкы кирип, ууур ха-лаашкычтар келген. Дайы-мын армияларыныкы болган күдүмдүзүнү олуртти. 1922 чылдың февраль 10-да Улу-с-чү-революсчу армия дайы-мын камгалапкан хаа та-варып киришкен. Февраль 12-де дайымын камгалап бу-за шаптырган болган Воло-чаевка долу-биле хостаган, а 14-түн хүнүнде Дальне-во-сточек Хабаровск хоорайлар хостаган.

Совету бижыг дайышкыкы

Совету бижыг дайышкыкы

Совету бижыг дайышкыкы

Совету бижыг дайышкыкы

Флоттун амыдыралындан

порттук улуг оператору пра-порщик С. Липицкийникы ы-зымак амыдыралы демдел-генчиг. Ол «удурланыкчы-нык» хемизиниң турар черин шым тарактык, координат-тарын радио дамчыштыр кон-чуг дүрген чазыг чок дам-чыткан.

М. БОРИНОВ, старшина.

ЧАЛГЫГЛАР КЫРЫ-БИЛЕ

дүңгери аңгыан Юрий Жу-равель, Сергей Малецкий, улуг матрос Анатолий Несу-най, матрос Федор Краси-виль биле Иван Туманов олар мырмалы дүңгериныкы чок оо-жун болдулар.

Мичманлык салаалары тым-белек дөңсөжөөн, башка-рыла рубкамын кирип кел-ди. Далай чорайдыкы мыр-малы дөңсөжөөн хып, оңу-тур турар оң-он лампочкалар, тумблерлер, приборлар, инди-каторы эскелеттер — бүгү-де чүве самолет кабинанын са-галдылар. Штурвал бөжөк-кырык төгүрүк хемизин. Ко-ординаттар болган компас-тарыннамын салдылар ба-за белин, баш салыр че-лиги. Катерини мурдунда, са-молет хүртүрлөр, килдерди тургустал.

Катериниң турар черинде сугта чөдүр чөдүрү кызыл хире. Күндөгү чер-биле сугта чөдүр чөдүрү? «Ийне-ла-ла мичман Си-тер, оң мичманлыкы белек-те».

«Сөөгү чыалара бистэ республиканын деңсөөрүн ага агар-бойдушту байдалдыры алаан берге, таарым чок турган. Илгид-да боо-а, ажил-агиларынын уду-тукталуарынын, тускай өдө-лөтөниин талаачандан са-ларгай ажилдаанын у-аа жуууза чамдын бааа тургулаа. Ичинд-аа өдө түннел дэлдүрү, бо ч-иин черден алаар дэшт бо-рүдүн эи-ае хайну камгалаа-аа алаар дэшт пудугуу аямы-аа дээр жуугуруу бие дээрар-аа өдө чуугалаан, көрдө нин-деринн мтрүндү кол-кол-о-руулаларга донгалаан.

Д. ЧЫДЫМ.
«Шынык» корп.

лер Чөвүлелинин Дагзаны
Ч.Д. Б. Ондар түнөсө со-
руу. Бу чылым чакым ка-
жылардым Бедик агротех-
никтың деңгээте ээргирген
кеч СӨНТ Төп Комитети бо-
гаш ССР-анын Министры
Чөвүлели кичинекейин сал-
дып, ол чугаалан. Ол тал-
ы-быде партия, совет, кед-
жыл-агыш органдарын
аймак, аймакларын үдүртүк-
тарынга тускый даялал
берген. Ону чөвүлелинин
богандарым хову ашым-
ке хавра тутууган кыжы б-
ошунун, кыжыларын

3-кү арын ● 1982 ч. ● февраль 23

